

דף עו

קכא. א. בהמה שנחתכו רגליה – מתי היא נעשית טרפה ומתי לא?
ב. מהו 'צומת הגידין' ומה הדין כשניטל או נחתך, בבהמה ובעוף?

א. נחתכו רגלי הבהמה (– האחוריות דוקא, אבל הקדמיות ('ידים') שנשברו – אינה טרפה. מרדכי, עפ"י גמרא לעיל פ"ג; שו"ת הרדב"ז ח"ו שני אלפים רעח); – בעצם התחטונה (היא העצם הנחתכת עם הפרסות כשמפשיטים את עור הבהמה. וזהו 'מן הארכובה' הנמכרת עם הראש 'ולמטה') – כשרה. בעצם העליונה (– הקולית, התחובה בעצם האליה) – טרפה. בעצם האמצעית (זו שצומת הגידין נמצא בתחתיתה) – לרב יהודה בשם רב בשם ר' חייה (ללשנא קמא) – טרפה. לעולא בשם ר' אושעיא (וכן דעת ר"י אמר רב לגרסת רב פפא) – אם במקום צומת הגידין, פסולה, (משום 'ניטל צומת הגידין') ואם למעלה ממקום זה – כשרה. (רבי שמעון בן אלעזר מכשיר אפילו מן הארכובה ולמעלה, וניטל צומת הגידין – מפני שאפשר לה ליכות ולחיות. עפ"י תוספתא פ"ג; לעיל מב:.) רש"י פסק להחמיר כדעה ראשונה, שלא מצינו שרב חזר בו. וכן פסק בספר התרומה, וכן פסק הרשב"א (ע' בחדושיי כאן ובשו"ת ח"א שיג.) 'וכן נוהגים באשכנז ובצרפת' (רא"ש כאן. וע' גם בתשובה כ, טז שהביא שכן נוהגים רבותי; מהר"ק סו"ס"י לט; רמ"א). ואילו הרי"ף והגאונים פוסקים להקל כלשנא בתרא, לפי שהקשו על רב יהודה ולא השיב. וכ"ד הרמב"ן, והריב"א, והעיד על רבנו יצחק בר רבי יהודה שהורה הלכה למעשה והכשיר בהמה שנחתכו רגליה לגמרי בין צומת הגידין לרכובה העליונה. וכ"ד רבי יהודה מפרי"ש. ואם ניטל צומת הגידין, אין להכשיר ע"י חיתוך למעלה, שכבר נטרפה – כן דעת רוב הראשונים, ואולם הרמב"ן צידד להכשיר בזה).

ב. צומת הגידין הוא מקום התפצלות הגידים ברגלים, בעצם האמצעית. ואם ניטל הצומת או נחתכו הגידים – טרפה. (רבי שמעון בן אלעזר מכשיר, מפני שיכולה היא ליכות ולחיות, כנוכר.)
א. יש אומרים שאם נבראה הבהמה מתחילה ללא צומת הגידין – כשרה. ערמב"ם – שחיטה ה, כד. והרשב"א חולק. וע' באו"ש שם.
ב. נתמסמס הבשר שכנגד צומת הגידין ולא הצומת עצמו – הטור אסר. ובאו"ש (שחיטה ה, ט) הראה שזו דעת יחיד, אבל משאר ראשונים משמע שכשר). בבהמה יש שם שלשה גידים, אחד עבה ושנים דקים – נחתך העבה או שני הדקים – אמימר בשם רב זביד אסר (ולרב, ללשנא קמא, אפילו נפסק גיד אחד, ואפילו ברובו ולא בכלולו – טרפה. ושמואל חלק), ומר בר רב אשי התייר. (והלכה כמותו. רמב"ם וש"פ. ולשיטתו ה"ה אם נפסקו שני הדקים ומיעוט מהעבה, או להפך, נפסק העבה ועוד מיעוט מהדקים – כשר. רשב"א ורא"ש. יש שכתב הלכה כאמימר. ספר התרומה בשם רש"י. וברש"י לפנינו אין נראה כן. וער"ן ורשב"א). נפסקו הגידין ברובן – מחלוקת, רב אסר ושמואל אמר אפילו לא נשתייר אלא כחוט של סרבל (בין בעוף בין בבהמה. רמב"ן) כשר. (והלכה כלשנא בתרא וכרב, שרוב שלשתן פוסל. רמב"ם – שחיטה ה, יח; רי"ף, רמב"ן, רשב"א. אבל רוב של שנים – כשר. ר"ן. והרשב"א צדד בזה.) ובספר התרומה בשם רש"י שפסק כלשנא קמא אליבא דרב, שאפילו ברוב אחד מהם כשרה). בעוף יש שם ששה עשר גידים. נפסק אחד מהם – טרפה. (שסוף כולם להיפסק. תוס'. נחלק רובו של אחד – לדעת הרמב"ם והר"ן, טרפה. ולדעת הרמב"ן כשרה, ואפילו ט"ו חוטים שנפסקו ברובם – כשר, שאין נפסל אלא כשחוט אחד נפסק לגמרי או ט"ז פסוקים ברובם).

נחלקו אמוראים על הגדרתו המדויקת של מקום 'צומת הגידין'; – ממקום היפרדות הגידים מעל העצם, כשנכנסים לבשר, עד המקום שמתפרדים ומתפרשים זה מזה (רבה אמר רב אשי); ממקום הפרק (של הארכובה התחתונה) עד מקום שהגידים נפרדים מן העצם ונכנסים לבשר (רבר"ה אמר רב אשי. כן פרש"י. והרא"ש כתב שגם לדעה זו צוה"ג מגיע עד המקום שמתפרדים ומתפרשים זה מזה. הראב"ד פרש בענין אחר); ממעל לערקום (= עצם קטנה המחברת את פרק השוק והרגל, והיא נתונה מתחת לפרק) עד המקום שהגידים מתפרדים (רבה בנו של רבר"ה בשם רב אסי. וכן אמר ר' אבא בשם רב יהודה: ממקום פריעת הטבחים, והיא היא. וכן פסקו רש"י והרי"ף. ודלא כר' יעקב שאמר אפילו המקום המקביל לערקום עושה טרפה, אלא רק ממעל לערקום). ומסרו בשם שמואל שעד המקום שבו הגידים מתפרדים יש כארבע אצבעות בשור. (רש"י. והרמב"ם כתב: 16 אצבעות). ובדקה – עד למקום שהגידים מפסיקים לבלוט וכבר אינם קשים ועבים ולבנים (אביי). וי"א גם במקום שהם צלולים ואינם לבנים כל כך (מר בר רב אשי. מרש"י משמע שכן הלכה. ור"ח פסק כאביי. וכ"מ בר"י"ף כאן).

דפים עו – עז

קכב. שבר בעצם הרגל – האם הוא מטריף את הבהמה? ומה דין אכילת הרגל עצמה שנשברה, לאחר שחיטה?

נשברה עצם הרגל – אם רוב בשר קיים – שחיטתו מטהרתו, ואם לאו – פסול. וכן אם נשברה העצם ויצאה – אם הבשר חופה את רוב העצם, רוב עוביה ו/או רוב היקפה – כשר. עולא בשם ר' יוחנן אמר: אפילו עור ללא בשר מועיל (ואפשר דוקא בכגון שהעור דבוק לעצם ואין מירווח אויר ביניהם, וכדלהלן). ואילו רב נחמן סבר שעור אינו מצטרף אלא צריך עור המשלים את הבשר (שהבשר לבדו חופה חצי עצם, והעור משלימו לרוב. עפ"י רש"י ור"ה. ובעה"מ פרש שלרב נחמן צריך חיפוי רוב בבשר עם עור דוקא), מלבד בגזל שעורו רך ונידון כבשר. (הרמב"ם פסק כעולא, שעור הרי הוא כבשר. והרשב"א והר"ן כתבו שהלכה כרב נחמן). גידים אינם נחשבים כבשר להצטרף עמו ולחפות את העצם, ואפילו הם רכים – מפני שסופם להקשות. (כך אמר רב פפא לרבא, ואשתיק. ומשמע שהודה לדבריו להלכה). אין הבדל אם העצם שיצאה קיימת בשלמות, או שנעכלה והתפוררה במקצת. ונסתפקו כאשר הבשר החופה את רוב העצם מפוזר ואינו במקום אחד, וכן נסתפקו בבשר מרודד וקלוש (רש"י. וי"מ: עשוי בקעים בקעים) או שנתמסס ונרקב, או שניקב או נקלף או נסדק או ניטל מעוביו התחתון הסמוך לעצם. (ור"ה פרש שספקות אלו מתיחסות לעצם ולא לבשר). ואם נקדר הבשר סביב העצם כמין טבעת, יש לו תקנה ע"י שיסרטוהו (בעצם ולא בברזל), ועל ידי כן יעלה ארוכה, ובלבד שסביב מקום הקדירה דבוק העצם לבשר, והוא סימן להתחלת עלות ארוכה. אין רוב בשר קיים – אם נשברה מהארכובה ולמטה, הבהמה מותרת ואותו אבר אסור, כדין אבר המדולדל בבהמה. (ובמעורבא אמרו שהאבר מטמא במשא כנבלה. ורב חסדא השיב על כך מהברייתא ששחיטה אינה עושה ניפול, ואינו כנבלה. וע"ע לעיל עג). מהארכובה ולמעלה – לרב, הבהמה כולה אסורה, כדין נחתכו רגליה. ולשמואל הבהמה מותרת ואותו אבר אסור. ולבסוף חזר שמואל והודה לרב.